

ЉУБИНКО РАДЕНКОВИЋ

(Београд)

БОЈА КАО ОБЕЛЕЖЈЕ МИТОЛОШКИХ БИЋА — СЛОВЕНСКЕ ПАРАЛЕЛЕ*

У раду се разматра питање карактеризације митолошких бића помоћу боја у народној култури словенских народа. На основу народних веровања и лексичке грађе, описује се и анализира симболика црвене, зелене, плаве, жуте и сиве боје. Утврђује се да у народној демонологији, осим беле и црне, посебан значај имају *црвена* и *зелена* боја. Док зелено указује на везу митолошких бића с дивљом природом, црвено истиче њихов онострани карактер, тј. да она нису „правилно“ рођена, нити на одговарајући начин уведена и интегрисана у поредак културе, па тиме и представљају сталну опасност за социјалну заједницу.

Кључне речи: боје, митолошка бића, Словени, народна култура, симболика.

Боје су елеменат културе са одређеним симболичким значењем. Изузетан допринос изучавању тог значења, са лингвистичког становишта, у низу својих радова последњих година је дала Милка Ивић (Ивић 1993: 1-21; Ивић 1994: 99-116; Ivić 1995; Ивић 1996: 11-17; Ивић 1999: 1-19; Ивић 2001: 7-13, итд.). У њеним радовима указано је и на релевантну литературу о овом научном питању. Овде ће бити речи о улози боја у карактеризацији митолошких бића у народној култури словенских народа.

Боје су једно од обележја којим у систему народне културе могу бити издвојена митолошка бића из круга реално постојећег света (друга су: нематеријалност, асиметричност, слепост, кружно кретање итд.). У појединим случајевима боје могу указивати и на разлике у вредновању тих бића (у смислу *свој / њуђ, добар / лош*). Тако у сукобу два *ведовњака (сѣухе, здухача)*, или *крсника и шѣригуна* у облику

* Рад је део резултата истраживања на пројекту 147047, који финансира Министарство науке Републике Србије.

животиња исте врсте, она беле боје брани берићет свог краја, а обојена (црна, зелена) указује да је то придошли туђинац.

Боје могу бити у основи именована појединих митолошких бића (1), обележавати њихово тело или део тела (2), одећу (3), животиње или предмете у које се та бића претварају (4), плаценту („кошуљицу“) новорођеног детета, чиме се открива његова демонска природа (5).

Што се тиче митолошких бића, у њиховој карактеризацији од свих боја најприсутније су *бело* и *црно*, које се могу поимати и као *светло* и *шамно*, тј. као „границе“ спектра. Бело у народној култури значи и „празно“ (нпр. сањати млеко или сир означава беду и сиротињу; Мијатовић, Бушетић 1925: 119; *йийи на бело* значи „испити до дна“; буг. *изваждам, изкарвам некога на бело*, значи „оставити некога празних руку“), односно „одсуство материјално“, што је иначе одлика митолошких бића. С друге стране, та бића су везана за онострани свет (који се често поима као подземни свет) и за мрак, па је по тој основи омогућена алтернација белог и црног. Тако се исто биће, у истом крају, може описивати час као бело, а час као црно. Пошто је ово питање било предмет посебне расправе (уп. Раденкович 2007: 80–92), у овом раду ће бити речи о присуству других боја у народној демонологији.

Црвено

Ако је митолошко биће приказано као бело или црно, оно је, по правилу, такво у потпуности, а ако је уведено обележје „црвено“, оно обично указује на обојеност неког дела његовог тела или дела одеће коју носи. Тако, по веровању из источне Херцеговине, поп може познати које су жене *вештице*, по *црвеним зубима* (Филиповић 1967: 270); по веровању Руса (Беломорје) *црвене зубе* има *русалка* (Власова 1998: 266); по причи из Хрватске (Оток у Славонији), дете рођено из везе *укодлака* (повампиреног покојника) и његове жене има *црвене зубе* (Lovretić 1902: 123); код Хрвата у мађарској Подравини веровало се да у подрумима живе сићушни људи — *йрикулчи*, или *дјеца крањиц*, који имају *црвене језике* (Eperjessy 1999: 43); према причи из Сињске крајине у Хрватској, дух у облику детета — *вадица*, приказује се човеку сав у белом са *црвеним ногама* до колена (Bošković-Stulli 1967–68: 391); у Босни *виле* су представљане као девојке у белом са *црвеним йлейницима* (Пећо 1925: 378); код Бугара *црвену косу* имају *самодиве* (Галанова 1998: 434–436); према приповеци из Хрватске, мајка саветује сина који иде да тражи посао, да не служи „онога, који има *црвене власи*“, тј. ђавола (Korenić 1896: 145); према веровању из Македоније (Ђевђелија) *вамџир* има *црвене очи* (Тановић 1927:

259–261), а код Руса (*уныр*) — *црвено лице* (Власова 1998: 58). Један од честих атрибута нечисте силе јесте *црвена капа*. Она се најчешће везује за ђавола (Златановић 1996: 133; Филиповић 1958: 274–275; Franković 1990: 33; Померанцева 1975: 138; итд.). Црвену капу има и *мацић* (Воšković-Stulli 1975: 145), *домовой* (Криничная 2001/1: 170), *лешиј* (Черепанова 1996: 53), *циликуны* (Черепанова 1996: 63), итд. Код Лужичких Срба, као и код Чеха и Немаца водењак (*wódny muž, nüks*) се замишљао у облику омањег мушкарца у црвеној одећи (Černy 1898: 31–32); код Украјинаца кућни дух (*домовик*) описиван је као дечачић обучен у црвено и са шилатом капом (Гнатюк 1991: 389).

На основу народних веровања да нека митолошка бића имају на себи део одеће црвене боје, формирани су поједини еуфемистички називи за њих: у Словенији — *rdečekarpci* (Кгореј 2001:174); код Белоруса у Полесју — *капелюшники* (од *капелюх* „шешир“) (Виноградова 1997: 60); код Срба у Банату ђаво се назива — *онај са црвеном капом, онај у црвеним чакширама* (Чајкановић 1994/2: 128); код Карашеваца у Румунији — *оној червени с розимами, оној у червени цол(и)а* (онај у црвеним хаљиницама) (Раџан 2004: 149); код Хуцула — *тот, у черлених гатьох* (Хобзей 2002: 68). На руском Северу се помињу *красны шапочки* (Черепанова 1983: 49); код Чеха — *červený mužiček* (Климова 2000: 163), код Пољака — *czzerwony, czerwony chłopek* (Dźwigoł 2004: 169, 184).

Црвено се асоцира с крвљу, с унутрашњости тела и с ватром. Ти елементи су у блиској вези са смрћу и рађањем, па се могу лако довести и у везу и с оностраним светом. Црвено обележје које се приписује митолошком бићу треба да укаже да оно није на правилан начин нити рођено, нити регуларно уведено у културу, па зато представља сталну опасност за људе.

Зелено

Зелена боја се најчешће асоцира с младим и бујним растињем (*зелена травка, зелена гора, зелено воће*), уп. мак. *излеговме на зелено* „дошло је пролеће, изашли смо у природу“ (РМЈ 1986: 258). У Босанској крајини забележена је клетва *Позеленио зеленом травом*, тј. „умро, па ти по гробу трава никла“ (Зорић 1899: 187). Секундарно овим се може карактерисати и особа са значењем „незreo“ (*млад и зелен*), а шире, у стереотипима и „необуздан, силовит“ (*зелен коњ, зелен соко, зелен мач*) (уп. Ivić 1995: 99–100). Пошто су митолошка бића најчешће везана за отворени простор или се календарски појављују у пролеће, у време бујања зеленила, истицањем да нека од њих имају део тела зелене боје, потенцира се њихова припадност дивљој приро-

ди и указује на то да се разликују од људи. Та паралелност у односу на људски свет, која се исказује зеленом бојом види се и у обичају из Русије (околина Тамбовска) да су на Тројице бојили јаја у зелено, за разлику од Ускрса, када су то најчешће чинили у црвено (Дубровина 2001: 86). Од Тројица или Духова почињала је русална недеља, када је врло активна нечиста сила, а најчешће *русалке*. Управо се за русалке често наводи да су имале зелену распуштenu косу (Виноградова 2000: 373; Черепанова 1983: 35; Усачева 2001: 148), такође и *лесные девки* (руски Север; Черепанова 1983: 31), код Словенаца *divje žene* или *kri-vjopete* (Kelemina 1997: 173). Старац из племена Кучи у Црној Гори, приповедао је како је видео вилу, која је летела према пећини: „Сва је, вели, зеленкаста...“ (Ердељановић 1907: 294–295). У Босни и Херцеговини се веровало да *виле* могу јести само зелена јела, да једу из зеленог посуђа и да камење на коме једу — позелени (Zovko 1901: 145). Код Бугара *самодива* има зелен појас, она јаше „сурог јелена“, узенгије су јој зелени гуштери, а камџија — зелени смук (Галанова 1999: 150–151). У зелено се може приказивати: лесник (*лесный*) на руском Северу (Черепанова 1996: 47); ловци-патуљци (*mali lovci*) у Билгори у Хрватској (Воšković-Stulli 1997: 401–402); *jager* у околини Загреба (Zečević 1976: 136); повампирили Атила у Словенији (Kelemina 1997: 270). У облику зеленог пламена приказују се *здухачи* и *вештице* код Куча у Црној Гори (Дучић 1931: 280, 298). Према предању из Босне и Херцеговине, кога *куга* ухвати на путу мора је носити на леђима. Од онога ко је носи тражи да стави нешто *зелено* да буде испод ње, па макар и гранчицу и без тога неће га узјихати (Zovko 1901: 144). У предању из Пољица у Далмацији, човек је нашао на путу мех пун вина и понео га на рамену. Успут, да му не би пао, он га је прихватио зубима, а „мех“ се огласио: „А ча ћеш ме ујист?“ Човек је бацио мех а из њега је шикнуо *зелени смрад* и свега га упрљао да се за њим свет окретао. То је био *smetinjak* или *posmetinjak* (Ivanišević 1905: 269). У околини Пријепоља се веровало да дете које се роди у *зеленој кошуљици* (плацентни) постаје *вештица* или *вештац* (Благојевић 1995: 178), а у Левчу, оно дете које има зелене (плаве) очи (Мијатовић 1909: 445).

Неки називи за ђавола у словенским језицима указују на то да се за њега везивала и *зелена боја*: код Словенаца (Похорје) *zelenjuh*, *zelenjak* (Kelemina 1997: 75), код Руса (околина Туле) — *зелёный* (Власова 1998: 183), код Срба у пожешком крају — *зеленкайић* (РСАНУ 1969/VI: 780), *зеленкайа* (Тешић 1988: 155), у Херцеговини — *Зелени Десило* (Мићовић 1952: 323). Избор зелене боје у формирању назива за ђавола може имати двоструку мотивацију. У хришћанској иконографији код Руса, а можда и шире, тамнозеленом бојом сликани су ђа-

воли и друга демонска бића и она се могла повезивати са тамом подземног света, са адом у облику прождрљивог змаја. Уп. руску клетву: „*Зелёный* те убей“ (Власова 1998: 183). Други облик везивања зелене боје за ђавола потиче од европских средњовековних представа о овом митолошком бићу као ловцу људских душа, који се онда и приказује као човек у зеленом, ловачком оделу, или бар на себи има зелени шешир (уп. *зеленкайић*): „*Kar pride hudič, oblečen kot loves, s kratkimi hlačami in zelenimi nogavicami...*“ (Кад дође враг, обучен као ловац, у кратким панталонама са зеленим ногавицама ...) (Kelemina 1997: 72). У српској приповеци младић, који је пошао у свет да учи занат, поред реке среће човека у зеленим хаљинама, за кога се касније испостави да је то ђаво (Караџић 1988: 71–73). Према веровању из Бугарске, ако човек падне у воду, *рогатият* („рогати“, тј. ђаво) му даје зелену тестију, па ако отпије из ње, он се удави (Галанова 1999: 150–151). Према веровању, у Буковици у Далмацији, ђаволи се претварају у *зелене јарце* (Ardalić 1908: 150).

Плаво

Плава боја, као обележје митолошких бића, највише је присутна у веровањима Источних Словена, где се задржала стара ознака **sinь*. Из те основе изведени су називи неких демона код Руса, као што су: ст. рус. *синьць*, новија форма — *синец* (бес, ђаво), *синчаки* (нечиста сила; Олоњецка губ.), *синеобразный* (водењак, покојник, подземни дух; Уралска губ.) (Власова 1998: 472–473). Обележје *синий*, може карактерисати кућног духа (*домовой*), духа парног купатила (*баеник*), водењака (*водяной*), а најчешће лесника (*леший*), за кога се каже да има плаву крв („кръв у него синя“) (Максимов 1996: 39; Черепанова 1983: 34; Криничная 2001/1: 355, 522). У веровањима Бугара, календарски демони *буганци*, који се јављају у време „некрштених дана“, обучени су у плаво („в сини дрехи“). У бугарском основа *сињ* лежи у називима неких болести, као што су: *синя*, *синявица* (кашаљ), *синя пџка* (пришт) (Галанова 1999: 377). У македонским народним говорима, посведочен је назив за Бога *сињелко*: „Така рекол овој сињелко одозгора“ (РМЈ 1986: 1300). Пошто је ознаком „сињи“ у словенским језицима означаваана не само *илава*, већ и црна боја, односно тамна нијанса боје, отуда и долази и мотивација да се њоме означавају демонска бића (уп. Ивић 1994: 103–104).

Према веровању из околине Дубровника када се дете роди у *модрој кошуљици*, ако је женско — биће *вјештишца*, а ако је мушко — *вјештиурак* (РСАНУ 1962/II: 693).

Жуто

Жуто је боја опалог лишћа, суве траве и растиња, где се суво схвата као мртво. Такође, жуто је обележје коже покојника, воска, злата (*жути ка мртваца; жути ка восак; жути ка цекин* — Рајићевић 1935: 238). Бугари покојника називају *жълти*. Сањати жуто жито у Бугарској се сматра најавом смрти. Отуда и пословица: *Жълто жито — жълта пръст* (Жуто жито — жута земља) (Галанова 1999: 131). Управо због асоцирања са смрћу, жуто у народним представама има негативну симболику. Жуто је у основи назива неких болести: срп. *жутица, жућеница*, рус. *желтавица, желтеница, желтетка*. *Желтея* је једна од грозница, „кћери Иродових“, а *желтыня*, мајка персонификоване грознице (уп. Власова 1998: 175; Вендина 2000: 200–201). Изнимно, дух дворишта (*дворовой*) у Новгородској области у Русији може се показати одевен у жуто или има жуту длаку (Криничная 2001/1: 169; Власова, Жекулина 2001: 231). Код Бугара се сматра да је самодивско цвеће жуто; да девојкама које воли *змај* кожа пожути и да *хала* има жуте љуспе на себи (Галанова 1999: 131).

Сиво

Једна од боја којом су обележена митолошка бића код Руса јесте сива (рус. *серый, сивый*). На Уралу, у тој боји је приказан дух дворишта (*суседко*): „Ј видела как-то суседко: серый такой, под вид хомяка“ (Ја сам видела „сусетка“ — тако сив, као хрчак) (Востриков 2000/5: 145). На руском Северу у сивом капућу јавља се лесник (*леший*) (Черепанова 1996: 49), или је он сав сив, са сивом брадом (Власова 1998: 283).

Шарено (разнобојно)

У неким случајевима митолошко биће може бити окарактерисано као шарено. По правилу, када се за превласт међусобно боре два митолошка бића у облику животиња, онда је „своје“ биће означено као бело или шарено. *Крсник* у Истри у виду шареног вола бори се против *иштригуна* (Воšković-Stulli 1959: 152–153), или *могути* у виду шареног вепра у Туропољу у Хрватској бори се против другог могућа (Воšković-Stulli 1975: 213). Према предању с руског Севера *бесови* (ђаволи) могу у сусрету с човеком мењати боју (Черепанова 1996: 68).

У анализи симболике боја у народној демонологији треба имати у виду да су многа колоритна обележја митолошких бића код словенских народа настала под утицајем других култура, пре свега германске, и да су она плод накнадне фолклоризације. То се нарочито види тамо где је дошло до потпуне антропоморфизације демонских бића (разни патуљци, идеализација женских бића итд.). Ипак, на основу

обимне етнографске и лексичке грађе, могу се установити одређена правила функционисања кода боја у народној демонологији.

Литература

- Благојевић 1995 — Н. Благојевић, *Из народне митологије пријепољског краја* // Милешевски записи — годишњак 1, Пријепоље 1995.
- Вендина 2000 — Т. И. Вендина, *Семантико-симболическа парадигма цвета к контексте словообразованија* // *Etnolingwistyka* 12, Lublin 2000.
- Вендина 2003 — Т. И. Вендина, *Языковое многогласье русской культуры (символика цвета)* // Аспекти лингвистических исследований, Тверь 2003.
- Виноградова 1997 — Л. Н. Виноградова, *Облик черта в полесских поверьях* // *Живая старина* 2(14), Москва 1997.
- Виноградова 2000 — Л. Н. Виноградова, *Народная демонология и мифо-ритуальная традиция славян*, Москва 2000.
- Власова 1998 — М. Власова, *Русские суеверия. Энциклопедический словарь*, Санкт-Петербург 1998.
- Власова, Жекулина 2001 — М. Н. Власова, В. Н. Жекулина, *Традиционный фольклор Новгородской области*, Санкт-Петербург 2001.
- Востриков 2000/5 — О. В. Востриков, *Традиционная культура Урала. Этноидеографический словарь*, вып. 5, Екатеринбург 2000.
- Вулетић-Вукасовић 1934 — В. Вулетић-Вукасовић, *Призријевање* // Српски етнолошки зборник L, Београд 1934.
- Галанова 1999 — М. Галанова, *Бјело, Зелено, Жълто, Синьо, Червено, Черно* // *Энциклопедия българска народна медицина*, Ред. М. Георгиев, София 1999.
- Георгиева 1993 — И. Георгиева, *Българска народна митология*, София 1993.
- Гнатюк 1991 — В. М. Гнатюк, *Останки передхристијанскогo религиозногo свитогляду наших предкив* // *Українці: народні вірування, повір'я, демонологія*, Київ 1991.
- Дубровина 2001 — С. Ю. Дубровина, *Тамбовщина в контексте духовной культуры*, Тамбов 2001.
- Дучић 1931 — С. Дучић, *Живой и обичаји њлемена Куча* // Српски етнолошки зборник XLVIII, Београд 1931.
- Ђорђевић Т. 1953 — Т. Р. Ђорђевић, *Вештица и вила у нашем народном веровању и предању* // Српски етнолошки зборник LXVI, Београд 1953.
- Ердельановић 1907 — Ј. Ердельановић, *Кучи. Племя у Црној Гори* // Српски етнолошки зборник VIII, Београд 1907.
- Златановић 1996 — М. Златановић, *Лчиња*, Трговиште 1996.
- Зорић 1899 — Ј. Ђ. Зорић, *Српске народне заклетве* // „Караџић“ I, Алексинац 1899.
- Ивић 1993 — М. Ивић, *О разликовању људи по боји* // *Јужнословенски филолог* XLIX, Београд 1993.
- Ивић 1994 — М. Ивић, *Плава боја као лингвистички проблем* // *Јужнословенски филолог* L, Београд 1994.
- Ивић 1996 — М. Ивић, *О изразима ПЛАВ и МОДАР: нова сазнања* // *Јужнословенски филолог* LII, Београд 1996.

- Ивић 1999 — М. Ивић, *Бело као лингвистички и културолошки проблем* // Јужнословенски филолог LV, Београд 1999.
- Ивић 2001 — М. Ивић, *О метафоричким екстензијама назива боја* // Кодови словенских култура 6, Београд 2001.
- Караџић 1988 — В. С. Караџић, *Српске народне приповијестике* // Сабрана дела Вука Караџића III, Београд 1988.
- Климова 2000 — Д. Климова, *Носродářik в поверьях чешского народа* // Славянский и балканский фольклор, Москва 2000.
- Криничная 2001/I — Н. А. Криничная, *Русская народная мифологическая проза I*, Санкт-Петербург 2001.
- Максимов 1996 — С. В. Максимов, *Нечистая, неведомая и крестная сила*, Москва 1996.
- Мијатовић 1909 — С. М. Мијатовић, *Народна медицина Срба сељака у Левчу и Темнићу* // Српски етнолошки зборник XIII, Београд 1909.
- Мијатовић, Бушетић 1925 — С. М. Мијатовић, Т. М. Бушетић, *Технички радови Срба сељака у Левчу и Темнићу* // Српски етнолошки зборник XXXII, Београд 1925.
- Милосављевић 1913 — С. Милосављевић, *Обичаји српског народа из среза хомолског* // Српски етнолошки зборник XIX, Београд 1913.
- Мићовић 1952 — Љ. Мићовић, *Животи и обичаји Појоваца* // Српски етнолошки зборник LXV, Београд 1952.
- Пећо 1925 — Љ. Пећо, *Обичаји и веровања из Босне* // Српски етнолошки зборник XXXII, Београд 1925.
- Померанцева 1975 — Э. В. Померанцева, *Мифологические персонажи в русском фольклоре*, Москва 1975.
- Радан 2004 — М. Радан, *У походе тајновитом Карашу. Етнолошке и фолклористичке студије*, Темишвар 2004.
- Раденкович 2007 — Ј. Раденкович, *Белое и черное как признаки мифологических существ (на славянском материале)* // Terra balkanica / Terra slavica. К юбилею Т. В. Цивьян. Балканские чтения 9, Москва 2007.
- РМЈ 1986 — *Речник на македонскиот јазик со српскохрватски полкувања*, Скопје 1986.
- РСАНУ I–XVII — *Речник српскохрватског књижевног и народног језика*, САНУ, Београд 1959–2006.
- Тановић 1927 — С. Тановић, *Српски народни обичаји у Бевђелијској кази* // Српски етнолошки зборник XL, Београд 1927.
- Тешић 1988 — М. Тешић, *Народни животи и обичаји пожешког краја*, Пожега 1988.
- Усачева 2001 — В. В. Усачева, *Семантика зеленого цвета в народной культуре славян* // Кодови словенских култура 6, Београд 2001.
- Филиповић 1958 — М. С. Филиповић, *Вера и црква у живоју банатских Хера* // Банатске Хере, Нови Сад 1958.
- Филиповић 1967 — М. С. Филиповић, *Етнолошке белешке из источне Херцеговине* // Српски етнолошки зборник LXXX, Београд 1967.
- Хобзей 2002 — Н. Хобзей, *Гуцуљска мифологија. Етнолингвистичниј словник*, Львів 2002.

- Чајкановић 1994/1–5 — В. Чајкановић, *Сабрана дела из српске религије и митологије*, књ. I–V, Београд 1994.
- Черепанова 1983 — О. А. Черепанова, *Мифологическая лексика русского Севера*, Ленинград 1983.
- Черепанова 1996 — О. А. Черепанова, *Мифологические рассказы и легенды русского Севера*, Санкт-Петербург 1996.

*

- Ardalić 1908 — V. Ardalić, *Vukodlak (Bukovica u Dalmaciji) // Zbornik za narodni život i običaje XIII*, Zagreb 1908.
- Bošković-Stulli 1959 — M. Bošković-Stulli, *Istarske narodne priče*, Zagreb 1959.
- Bošković-Stulli 1967–68 — M. Bošković-Stulli, *Narodne pripovijetke i predaje Sinjske krajine // Narodna umjetnost 5–6*, Zagreb 1967–1968.
- Bošković-Stulli 1975 — M. Bošković-Stulli, *Usmene pripovijetke i predaje s otoka Brača // Narodna umjetnost 11–12*, Zagreb 1975.
- Bošković-Stulli 1997 — M. Bošković-Stulli, *Usmene pripovijetke i predaje*, MH, Zagreb 1997.
- Černý 1898 — A. Černý, *Mythické bytosti lužických Srbu // Národopisný sborník československý III*, Praga 1898.
- Dźwigoł 2004 — R. Dźwigoł, *Polskie ludowe słownictwo mitologiczne*, Kraków 2004.
- Eperjessy 1999 — E. Eperjessy, *Ispitivanje međusobnih utjecaja u pučkom praznovjerju jednog mađarsko-hrvatskog naselja // Etnografija Hrvata u Mađarskoj 5*, Budimpešta 1999.
- Franković 1990 — Đ. Franković, *Mitska bića u podravskih Hrvata. Narodne predaje // Etnografija Južnih Slavena u Mađarskoj 9*, Budimpešta 1990.
- Ivanišević 1905 — F. Ivanišević, *Poljica // Zbornik za narodni život i običaje X*, Zagreb 1905.
- Ivić 1995 — M. Ivić, *O zelenom konju. Novi lingvistički ogleđi*, Beograd 1995 (Biblioteka XX vek).
- Kelemina 1997 — J. Kelemina, *Bajke in pripovedke slovenskega ljudstva*, Bilje 1997.
- Korenić 1896 — S. Korenić, *Život, jezik i običaji Stupničana kraj Zagreba // Zbornik za narodni život i običaje I*, Zagreb 1896.
- Kropej 2001 — M. Kropej, *Karel Štrekelj. Iz vrelav besedne ustvarjalnosti*, Ljubljana 2001.
- Lovretić 1902 — J. Lovretić, *Otok // Zbornik za narodni život i običaje VII*, Zagreb 1902.
- Pavićević 1935 — M. M. Pavićević, *Narodna poredjenja (Crna Gora) // Zbornik za narodni život i običaje XXX*, Zagreb 1935.
- Pełka 1987 — L. J. Pełka, *Polska demonologia ludowa*, Warszawa 1987.
- Zečević 1976 — D. Zečević, *Svakodnevno pripovijedanje i usmena književna tradicija u prigradskom selu Šestinski Kraljevec // Narodna umjetnost 13*, Zagreb 1976.
- Zovko 1901 — I. Zovko, *Vjerovanja iz Herceg-Bosne // Zbornik za narodni život i običaje VI*, Zagreb 1901.

Резюме

Любинко Раденкович

ЦВЕТ КАК ПРИЗНАК МИФОЛОГИЧЕСКИХ СУЩЕСТВ — СЛАВЯНСКИЕ ПАРАЛЛЕЛИ

В настоящей статье рассматривается вопрос о использовании цветообозначений для выражения характерных особенностей мифологических существ в народной культуре славянских народов. Опираясь на поверья и лексический материал, автор описывает и анализирует символику красного, зеленого, синего, желтого и серого цвета. Он приходит к выводу, что в народной демонологии, кроме белого и черного цвета, особое значение имеют красный и зеленый цвет. Зеленый цвет указывает на связь мифологических существ с природой, а красный цвет подчеркивает «неправильность» рождения, или отсутствие правильной инициации и включения в принятый порядок данной культуры, вследствие чего такие существа являются постоянной угрозой для коллектива.